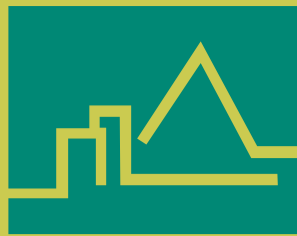

Društvo Alpsko mesto leta: Alpska mesta – drugim za zgled: modeli in gonilne sile trajnostnega razvoja, ki usklajujejo ekološke, gospodarske in socialne cilje

Ville des Alpes de l'Année
Alpenstadt des Jahres
Città alpina dell'anno
Alpsko mesto leta

„And the winner is ...“ Alpsko mesto leta - pridobitev za življenjski prostor

Ne gre za mesto, ki najlepše v alpski deželi je tej, temveč za mesto, ki se je podalo na pot trajnostnega razvoja in uspešno usklajuje ekološke, ekonomske ter socialne in kulturne cilje – mesto, ki ustreza takemu opisu, se namreč lahko poteguje za prestižni naslov „Alpsko mesto leta“. Kot je javnost postajala vedno bolj ozaveščena, tako nagrada od prve podelitve leta 1997 pridobiva na svoji tržni vrednosti. Za nagrado se lahko poteguje vsako mesto, ki leži znotraj alpskega območja od Francije do Slovenije, in katerega vodstvo in prebivalstvo si aktivno prizadevata za ureničevanje načel Alpske konvencije v praksi, torej za varstvo in trajnostni razvoj. Mednarodna žirija, ki jo sestavljajo predstavniki Delovne skupnosti alpskih mest, Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA) in organizacije Pro Vita Alpina, vsakokrat oceni projekte in dejavnosti, s katerimi kandidira posamezno mesto, in izbere zmagovalca.

Nosilec naslova pristopi k društvu „Alpsko mesto leta“, ki svojim članom zagotavlja strokovno svetovanje in podporo, omogoča izmenjavo izkušenj in spodbuja sodelovanje prek jezikovnih meja. Druga pomembna naloga društva je ozaveščanje javnosti o posebnostih tega dragocenega življenjskega prostora, saj na splošno še vedno prevladuje predstava o podeželskem alpskem prebivalstvu. Velja ravno nasprotno, saj danes več kot 60 % ljudi živi v urbanih aglomeracijah po alpskih dolinah in kotlinah, ki zavzemajo le 40 % celotne površine alpskega območja. Tam, kjer se srečujejo podeželje in mesto, narava in kultura, ekologija in gospodarstvo z vsemi protislovji, so potrebne trajnostne in povezovalne rešitve. Inovativna alpska mesta in njihovi prebivalci so tak izziv že sprejeli. Sočasno pa mora biti osrednji pomen tega življenjskega prostora priznan v celotni Evropi, saj so Alpe njen osrednji del – in tudi njena prihodnost.

Alpska mesta leta so skupaj močnejša, ustvarjalnejša, učinkovitejša in zavedajoč se tega, so se skupaj domislila projekta na področju energije: tako imajo vse možnosti, da pri rabi energije postanejo zgled za druga mesta.

Vsi za enega – pet ciljev

Projekti in prireditve Alpskega mesta leta si prizadevajo za uresničevanje petih ciljev in to z enim samim namenom: da bi spodbudila trajnostni razvoj celovitega in pomembnega življenjskega prostora, ki v enaki meri upošteva zahteve okolja, gospodarstva in ljudi.

„Privlačnost alpskih mest je tesno povezana s privlačnostjo podeželskih in gorskih območij v njihovi okolici. Kot središča dinamičnega razvoja imajo mesta veliko odgovornost do svojega zaledja in s tem do harmoničnega razvoja celotne regije, ki v enaki meri upošteva okolje, gospodarstvo in kulturni vidik. V smislu Alpske konvencije in v interesu vseh.“

Colette Patron, podžupanja mesta Gap

Krepitev alpske zavesti

Alpsko mesto leta je del Alp in s tem tudi del tega dragocenega življenjskega, kulturnega in naravnega prostora sredi Evrope. Alpsko mesto leta se zaveda svoje posebne odgovornosti, ki jo ima pri ohranjanju kulturne in naravne dediščine, ter si prizadeva za njen trajnostni razvoj.

Herisau – vrata v regijo Appenzell, ki opravlja funkcije središča

Herisau leži v bližini mesta St. Gallen in predstavlja vrata v kulturno regijo Appenzell. Tukaj se srečujejo vse zahteve mesta in podeželja. Herisau je svojo identiteto našel nekje med vaško spokojnostjo in urbanostjo visoke tehnologije, k temu pa je prispevalo tudi živahno dogajanje v kraju samem. Primeri tovrstnega skupnega prizadevanja za prihodnost, v kateri bodo napredek ustvarjali okolje, gospodarstvo in kultura, se tako ne odražajo le v npr. gospodarskem vrhu, ki je potekal v polkantonu Ausserrhoder in na katerem je 300 predstavnikov politike, gospodarstva in znanosti razpravljalo o trajnostnem gospodarjenju na območju Alp, v podelitvi naziva energijsko varčnega mesta zaradi vzornega upravljanja z energijo, temveč tudi v različnih kulturnih dejavnostih, kot je AR't Herisau, ki jo vsi zainteresirani in umetniški ustvarjalci v regiji uporabljajo kot platformo za svoje delovanje.

Sondrio – spoštovanje do preteklosti in prizadevanje za okolje, kulturo in gospodarstvo

Sondrio je glavno mesto doline Valtellina. Na pobočjih Retijskih Alp so ljudje že v 15. stoletju v težkih razmerah začeli ustvarjati terase in na njih gojiti vinsko trto. Značilni suhi zidovi veljajo za edinstveno kulturno dediščino, za katere Sondrio načrtno skrbi. Mesto se je povsem zapisalo varstvu narave in krajine alpskega prostora ter trajnostnemu in sonaravnemu družbenemu in gospodarskemu razvoju, številne pobude so pripomogle k večji vrednosti njegovega območja z ekološkega, kulturnega in turističnega vidika. O tem pričajo vinogradniški center, dokumentacijski center o zavarovanih območjih s celega sveta in mednarodni festival dokumentarnih filmov z naravoslovnimi vsebinami, ki v Sondriu poteka že dve desetletji.

Belluno – lepota umetnosti in narave kot posrednica med Alpami in ravninskimi predeli

Obkroženo z veličastnimi Dolomiti na severu in Beneškimi Predalpami na jugu se arhitektonsko zanimivo mesto Belluno dviga na kopasti vzpetini, pod katero se pritok Ardo zliva v Piavo. Mesto združuje napredek, ki upošteva tradicijo, in igra posredniško vlogo med alpskim in ravninskim svetom. Belluno predstavlja vrata v narodni park Dolomiti Bellunesi, istočasno pa je mesto umetnosti in kulture, v katerem se vrstijo različne razstave, gledališke predstave in kongresi. Vrhunec so vsakoletne prireditve, posvečene goram ("Oltre le Vette"), in razstava lesenih skulptur ("Ex tempore di scultura su legno") v času slovesnosti, ki so posvečene mestnemu zavetniku sv. Martinu.

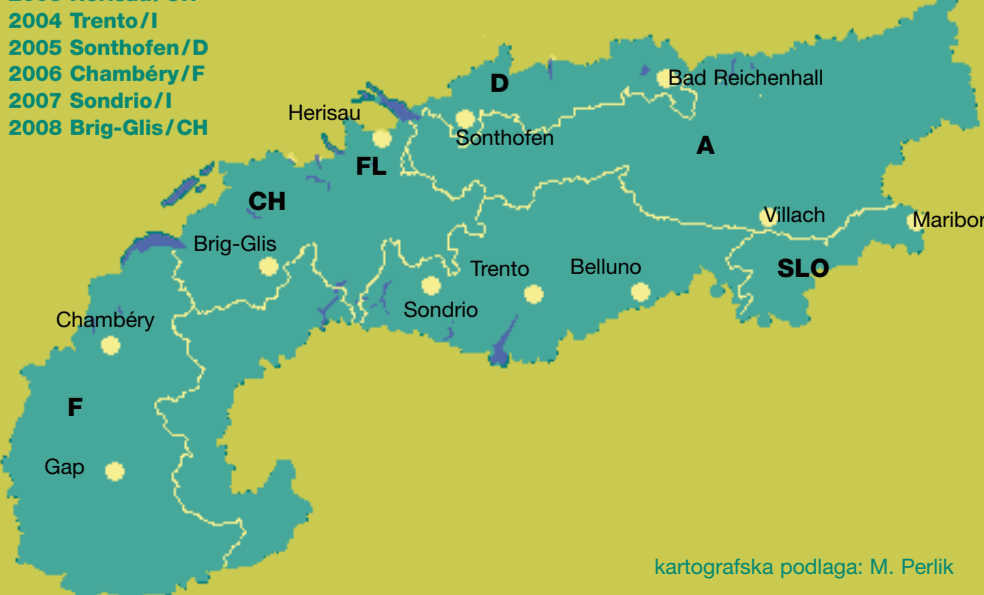
© Gabriela Rotherberger, Herisau

© Mark Deebie & Victoria Stone

© Archivio PNDG, E. Vettorazzo

- 1997 Beljak/A
- 1999 Belluno/I
- 2000 Maribor/SI
- 2001 Bad Reichenhall/D
- 2002 Gap/F
- 2003 Herisau/CH
- 2004 Trento/I
- 2005 Sonthofen/D
- 2006 Chambéry/F
- 2007 Sondrio/I
- 2008 Brig-Glis/CH

kartografska podlaga: M. Perlik

Več informacij o društvu „Alpsko mesto leta“, možnostih za pristop (društvo s sedežem v Bad Reichenhallu vabi k vpisu tudi občine, ki želijo postati podporne članice) in kandidaturi je na spletnem naslovu: www.alpskomesto.org

ali neposredno pri društvu:
Verein Alpenstadt des Jahres e.V.
Postfach 142
Im Bretscha 22
FL-9494 Schaan
Tel.: 00423 237 40 39
Fax: 00423 237 40 31

Andreas Götz (direktor)
andreas.goetz@alpenstaedte.org

Aurelia Ullrich (tajništvo)
aurelia.ullrich@alpenstaedte.org

Transakcijski račun:
Verein Alpenstadt des Jahres e.V.,
KK 208.339.91 Liechtensteinische Landesbank AG, FL-9494 Schaan
Swift-Code LILALI2X

Stanje: November 2007

Zagotavljanje aktivne udeležbe prebivalstva

Prireditve in dejavnosti, ki potekajo v okviru alpskega mesta leta, so javne. Vse zainteresirane osebe in združenja (npr. na področju obrti, umetnosti in ekologije) pri projektu lahko sodelujejo oz. naj bi sodelovale s svojimi projekti. Otrokom in mladim se kot bodočim odraslim zagotovi možnost za svobodno oblikovanje in izražanje svojih želja in interesov.

Trento – od ustanovitve v času Rimljanov in koncilskega mesta do alpskega kulturnega in raziskovalnega središča

Trento je glavno mesto ter politično, gospodarsko in znanstveno središče pokrajine Trentino. Ima okoli 106.000 prebivalcev, kar je četrtina vseh prebivalcev te pokrajine. V mestu so deležniki iz gospodarstva in družbe (pridobitne in nepridobitne dejavnosti) sprožili proces participativnega strateškega načrtovanja prihodnjega razvoja. Sklenjen je bil tudi sporazum za območje Monte Bondone, katerega namen je spodbuditi trajnostni razvoj, tudi v turizmu. Projekt predvideva udeležbo javnosti, posebne ugodnosti za zasebne investitorje, trženje in izobraževanje. Trento je igral pomembno vlogo tudi pri spodbujanju vsealpskega sodelovanja. Več kot pet desetletij poteka v mestu mednarodni festival goriškega filma "Gora – raziskovanje in avantura" ("Montagna - Esplorazione, Avventura"). V Trentu je že nekaj let tudi sedež sekretariata Delovne skupnosti alpskih mest.

© CIPRA International

Povezovanje z drugimi območji

Mesta gradijo mostove: povezujejo se tako s sosednjimi regijami kakor tudi z oddaljenimi območji zunaj območja Alp. Alpsko mesto leta povezuje svoje funkcije in vzajemne odnose s posameznimi regijami ter pri tem išče konkretne možnosti za sklepanje „novega partnerskega sodelovanja“ med mestom in podeželjem.

Chambéry – križišče alpskih tranzitnih poti in zatočišče okoljskih organizacij

Chambéry (270 m), glavno mesto francoskega departmaja Savoja, leži med gorskima masivoma Bauges in Chartreuse. Tukaj se križajo ceste, ki vodijo s severa (Ženeva) na jug (Grenoble) in z zahoda (Lyon) proti vzhodu (Torino). Mesto predstavlja obnem vrata v naravna parka Bauges-Massiv in Chartreuse, v bližini pa sta tudi narodni park Vanoise in zavarovano območje ob jezeru Le Bourget. Chambéry leži med gorami in zanje tudi skrbi. Narava je svoj pečat dala tudi hiši parkov in gora (Maison des Parcs et de la Montagne). V Chambéryju imajo sedež organizacije, ki delujejo na področju varstva okolja in gora, tukaj je stalna razstava o zavarovanih območjih s celega sveta. Mesto si prizadeva za spodbujanje rabe sončne energije, pozornost namenja čezmejnemu sodelovanju, s svetom pa se povezuje prek mednarodnih konferenc, ki so organizirane v mestu.

© G. Garofolin, Mairie de Chambéry

Sonthofen – skrb za varstvo okolja

Sredi kulturne krajine Allgojskih Alp leži klimatsko zdravilišče Sonthofen, ki šteje 21.400 prebivalcev in je kot središče tamkajšnjega deželnega okraja tudi upravno, šolsko, turistično in infrastrukturno središče regije. Sonthofen si prizadeva za trajnostni razvoj, za turizem, ki je sprejemljiv za okolje, za sodelovanje z nadregionalnimi organizacijami in sosednjimi kraji, za načrtovanje in rabo naravnih virov in prostorov, ki bosta v celoti sonaravna. Mesto v to nalogo vključuje tudi svoje prebivalce. Rezultati prizadevanj na področju varstva okolja so npr. mestno središče brez avtomobilov, prometna povezanost mesta z regijo, daljinski sistem za ogrevanje na lesne sekanke in ekološko oblikovan zdraviliški park na Kalvariji (Kalvarienberg). Doživljajska pot Alpsko mesto povezuje mestno območje s sosednjim naravnim rezervatom Allgojske Alpe.

© Sonia Kamath, Sonthofen

Oblikovanje prihodnosti v smislu trajnostnega razvoja

Alpsko mesto leta priznava temeljna načela Alpske konvencije, tj. Zasnovano trajnostnega razvoja na območju Alp. Alpsko mesto leta se zavezuje, da bo na čim večjemu številu od dvanajstih področij delovanja Alpske konvencije (npr. energija, promet, kultura, varstvo narave) razvijalo in v praksi tudi uveljavljalo konkretne in inovativne ukrepe za njeno uresničevanje.

Beljak – zdravilna voda za vse, toplota za sosede

Zdraviliško mesto Beljak leži sredi Koroške, na pol poti med Salzburgom in Benetkami. V beljaških toplicah, ki je bilo v starorimskih časih namenjeno le meščanom s posebnimi privilegiji, lahko danes uživa vsak obiskovalec. Ugledno zdraviliško središče je opremljeno z najsodobnejšimi diagnostičnimi in balneološkimi napravami, za goste pa skrbi skupina ortopedov, športnih terapevtov, maserjev in fizioterapevtov. Sploh se tukaj vse vrtili okoli naravne toplote: nova pisarniška stavba je zgrajena po načelih pasivne gradnje. Kolektor na fasadi stavbe napaja s 25.000 kWh sončne toplote letno šest sosednjih hiš prek toplotne mreže, preostala energija za sosednje zgradbe pa se pridobiva iz peči na lesne pelete, ki je prav tako v stavbi. Stroške ogrevanja so lahko zmanjšali tudi vsi sosedje. Objekti, ki so vključeni v sistem, danes izpušajo v okolje okoli 70 ton manj emisij CO₂ kot poprej.

© AEE EnergieDienstleistungen GmbH

Bad Reichenhall – trajnostni razvoj za vsestransko rabo

Bad Reichenhall leži na jugovzhodnem delu Bavarske, kjer se stikajo Chiemgauške in Berchtesgaldenske Alpe. Kot zdraviliški kraj v Alpah čuti Bad Reichenhall posebno obvezo, da prevzame vodilno vlogo na področju varstva okolja in pri izvajanju Alpske konvencije. Že pred dvajsetimi leti je mesto začelo izvajati renaturacijo Marzollske loke: uspelo mu je ponovno vzpostaviti dotok vode in obnoviti nekdanje mokrišče. Raznovrstnost rastlinskih in živalskih vrst se je tako občutno povečala, povečala pa se je tudi vrednost Marzollske loke kot doživljajskega in rekreacijskega območja. V letu alpskega mesta 2001 so vse bavarske in avstrijske občine, ki ležijo ob reki Saalach podpisale Resolucijo o varstvu reke Saalach, v kateri so se zavezale za izboljšanje strukture reke. Izvaja pa se tudi projekt „Informacijski sistem izletniških in pohodniških poti za trajnostni turizem“, katerega cilj je zmanjšanje emisij CO₂, ki jih povzroča promet.

© Stadt Bad Reichenhall

Gap – južnoalpska metropola s prometnim načrtom in termografskimi posnetki

Gap, glavno mesto departmaja Hautes-Alpes, leži v regiji Provansa-Alpe-Azurna obala in je gospodarsko, turistično, trgovsko in kulturno središče sicer redko poseljenih Južnih Alp. Ključna področja pri uveljavljanju trajnostnega razvoja so varstvo narave in okolja, kakovost življenja lokalnih prebivalcev, povečanje vrednosti mestnega območja ter razvoj univerze, ki se odvija v tesnem sodelovanju z lokalnimi kompetenčnimi centri, Nacionalnim alpskim botaničnim inštitutom (Conservatoire Botanique National Alpin) ter Narodnim parkom Ecrins (Parc National des Ecrins). K sodobnemu načrtovanju prometa sodijo tudi ukrepi za energijsko učinkovitost in ozaveščanje javnosti: eden od ukrepov je izdelava termografskih posnetkov, ki prikazuje pomanjkljivosti toplotne izolacije streh (izgube toplote).

© C. Baile

„Mesto se je odločilo za pot, pri kateri vsaka odločitev za načrtovanje in iz tega izhajajoči ukrepi vodijo k trajnostnemu razvoju.“

Alberto Pacher, župan mesta Trento

Širjenje stikov in sodelovanja

Alpsko mesto leta razvija in utrjuje tesne stike z drugimi mesti na območju Alp zaradi izmenjave izkušenj in oblikovanja skupnih interesov. Alpsko mesto leta v naslednjem letu posveča posebno pozornost sodelovanju z mesti izven območja Alp, zlasti s partnerskimi mesti.

Brig-Glis – most do regije in sosednjih držav

Brig-Glis leži v nemškem delu kantona Zgornji Valais (Oberwallis), ki na jugu meji z Italijo. Mesto je postalo prometno vozlišče v času gradnje predora pod Simplonom, ki je bil dokončan leta 1906. Mestne oblasti in prebivalci danes vedno bolj izkoriščajo potenciala mesta. Brig-Glis kot storitveno središče krepi gospodarske panoge v regiji. Skupaj s sosednjimi občinami si mesto prizadeva za izvajanje projektov trajnostnega razvoja in sodeluje z obmejnimi mestom Domodossolo. V okolici mesta Brig-Glis je nastalo več novih krajinskih parkov, ki imajo možnosti za razvoj sonaravnega turizma. V okviru projekta „Pajkova mreža“ se gradijo zgodovinske poti, vzdržujejo se označevalne table in informacijski sistem, s pomočjo katerega si je mogoče izdelati načrt izvajanja različnih dejavnosti v tej edinstveni krajini, kar vse utrjuje povezave z regijo. Mednarodni kongresi spodbujajo izmenjavo izkušenj z drugimi alpskimi in regijami. Obetaven začetek alpskega leta za Brig-Glis pa bo zagotovo 9. december 2007, ko bodo odprli železniški predor Lötschberg.

© byecom

„V mestu Sonthofen lahko potrdimo izkušnjo drugih alpskih mest: naziv je postal blagovna znamka in pojem kakovosti. Občutek pripadnosti, ki je nastal z vključevanjem prebivalstva, je še danes učinkovit v mnogih dejavnostih.“

Hubert Buhl, župan mesta Sonthofen